

TELEGRAFUL ROMÂN

Apare Marţi, Jue şi Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru menarohle pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru strălinate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refuză. Articollii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

Şcolă română.

Sibiin, 5 August n.

Există la noi, în statul ungar, o şcolă română? Noi aşa credem că da. Pentru-că dacă există o naţionalitate română (şi compatrioţii magiari nu vor zice că nu există), cu multele ei particularităţi, trebuie să existe şi lucruri cari aparţin exclusiv acestei naţionalităţi.

Din experienţă ştim, că nu e săptămână în care ori una ori alta dintră foile magiare să nu-şi îndrepte săgeţile în contra băncilor româneşti, cari, probabil pentru exemplara lor onestitate, formează spini în ochii compatrioţilor noştri de naţionalitate magiară.

De ce le zic ziarele magiare „bănci româneşti” (Oláh bankok)? Îşi are dâr vre-una din ele trecută în firmă numirea de bancă românească?

Nu! Nici una! Fie-care îşi are numele ei de bot: „Albina”, „Timişana”, „Luceaferul”, „Economul” etc. institut de credit şi economii, şi nimic mai mult.

De ce le zic deci bănci româneşti? Pentru-că aşa le dictază raţiunea. Tot ce e de Români înfiinţat, de Români susţinut, ori condus, românesc trebuie să fie.

Aşa băncile, şi aşa şi şcolile, — ca să revenim asupra lor, — create pentru înaintarea în cultură a poporului român.

O „şcolă română” trebuie să existe deci în Ungaria, câtă vreme ea e susţinută de Români, e condusă de Români şi e pusă în serviciul Românilor.

Lucrul e atât de uşor de înţeles. Şi totuşi sunt oameni cari nu l’înţeleg. Bună-ora deputatul Gál Sándor, care în şedinţa de Luni a dietei ţării s’a plâns ministrului de instrucţie, că Românii din Ardeal pun pe şcolile lor inscripţii de acestea: „scola romana”, ceea-ce e atac formal în contra integrităţii statului ungar. Va să zică, lucru nepermis!

Curiôsă funcţionare de creeri mai are acest domn Gál Sándor, când se împedecă şi într’o inofensivă inscripţie de pe frontispiciul unei şcole române de la sat! Şi mare cuminţenie îşi atribuie domnul acesta, când se crede chemat să facă el pe criticul şi judecătorul cu privire la vorbirea rostită din partea Înaltpreasfinţitului domn Arhiepiscop şi Metropolit Ioan Metianu în ancheta ce o convocase înainte cu câteva săptămâni ministrul de instrucţie la Budapesta, numind-o, tot în şedinţa de Luni, vorbire „scandalosă”.

Ba bine că nu! O vorbire care a electrisat inimile tuturor Românilor şi al cărei resunet a trecut departe peste hotar le patriei noastre, numai „scandalosă” n’a putut să fie, domnule Gál Sándor!

Dar’ întocmai cum cel nebun nu se va recunoşte nici-când pe sine de nebun, ci va susţine sus şi tare, că lumea în care trăieşte e nebună, fiindcă nu vrea să l’înţeleagă: aşa şi cei ce trădesc din scandal, şi sunt eşii din scandal, fin că e „scandalosă” lumea corectă şi onestă!

Însă nu noi vom tocmi la loc măşinăria rău funcţionătoare din etagiul de sus a dlui Gál Sándor. Şi în fine aici nu ne prea priveşte, că ea cum func-

ţionează. Ce ne face totuşi să i cităm onorabilul nume este împrejurarea, că la tânguirea adresată guvernului în chestia inscripţiunilor de pe şcolile române dl ministru al instrucţiunii publice a aflat cu cale să-i dea un răspuns din care reiese, că dl ministru încă e de părerea, că şcolă română nu există, ci există numai şcolă confesională.

Eată ce a răspuns dl ministru de instrucţiune publică Berzeviczy, în şedinţa de Marţi a dietei, domnului deputat Gál Sándor:

„St. condeputat Gál Sándor a făcut amintire şi despre aceea, că anumite şcole confesionale gr. ortodoxe — aşa cred, că deosebi în părţile ardelen, — au inscripţie, „scola romana”. La acesta, on. casă, eu nu hesitez a declara că inscripţiile acestora sunt hotărât contra legii (aprobări vii în dreptă şi stânga); legea nu cunoşte şcole de caracter naţional române ori sârbeşti, ci numai şcole confesionale; numirea acesta (confesională) pôte fi aplicată pe şcolile respective, dar numire de aceea, cum amintit st. condeputat, nu e legală (aprobări generale). Acesta este, după a mea părere, unica aperccepţie corectă din punctul de vedere al legalităţii, şi fie convins st. condeputat, că eu în fie-care cas, care mi-se va aduce la cunoştinţă, voi face să se valideze această aperccepţie legală (aprobări generale)”.

Suntem de părerea, că domnul ministru al instrucţiunii publice s’a prea grăbit cu răspunsul, pe care l’a dat fără a studia chestia. Şi nu era mult de studiat. Numai articolul de lege IX din 1868, şi „Statutul organic” al bisericii noastre, în articulat şi el întră legile ţării. În ambele aceste acte de stat se vorbeşte despre o „biserica gr.-ort. română” (pentru a fi deosebită de biserica gr. ort. sârbă), care întră alte drepturi, posedă şi acela de a ridica şi susţine şcole confesionale. Acum dacă biserica îndreptăţită să susţină şcole pentru credincioşii ei, e numită în legile patriei gr. ort. română, credem că fiica ei, şcolă, nu pôte fi numită de cât tot numai aşa: gr.-ort. română. Stând astfel lucrul, nu numai raţiunea ne dictază că există şcolă română în patria acesta comună, ci chiar şi legile ţării stabilesc existenţa ei în mod neîndoios; prin urmare eu tot dreptul pôte fi pusă pe edificiile noastre şcolare inscripţiunea „şcolă română”, mai ales când întră aceste două cuvinte vin virite şi cuvintele „gr.-ort.”, prin ce se precizează apoi şi caracterul confesional al şcolei.

Atâta e ce aveam de spus. Încolo ştim noi bine, că puterea executivă e în mâna guvernului, ear’ dreptul de a interpreta, modifica ori abroga legile e în mâna parlamentului magiar, care, foarte natural, că în felul cum astăzi e compus, ajungând act lucrurile, nu nouă are să ne dea dreptate. D spre asta suntem convinşi. De aci însă nu urmăm că dreptatea n’ar fi pe partea noastră.

In chestia şcolilor. Cum ştim, Înaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit Ioan Metianu a declarat în ancheta ce o convocase dl ministru de instrucţie publică la Budapesta în chestia proiectului de lege despre reforma învăţământului public popular, că şi susţine dreptul de a subterne în scris guvernului gravaminele, cari din punctul de vedere al autonomiei bisericii şi şcolei ortodoxe române pot fi ridicate în contra proiectului de lege. Suntem în măsură a pute comunica cetitorilor, că aceste gravamine, trecute într’un amănunţit memorandum au fost înaintate zilele trecute domnului ministru de culte şi instrucţiune publică, spre binevoitoarea luare în considerare la textuarea finală a proiectului seu de lege.

N’ar fi rău. Deputatul Bedőházy în firul vorbirii sale rostită Luni în dieta ţării în contra budgetului ministrului de instrucţiune publică şi-a exprimat dorinţa, ca în şcolile ungureşti să se propună limbile naţionalităţilor: română, sârbă etc. pentru-ca înţeleginţa magiară, cunoscând literatura naţionalităţii respective, să pō a pune mâna pe conducerea culturală a ei. N’ar fi rău dacă s’ar realiza dorinţa dlui Bedőházy; nu pentru ca Ungurii să ne fie conducători în cele culturale, căci în aşa măsură nu vor pute ei învăţa limbile naţionalităţilor, (dovadă progresul ce-l fac în limba germană, studiu obligat în şcolile medii), ci pentru-ca aceia dintră ei, cari vin în atingere cu poporul de altă limbă, ca funcţionari publici, fie la ori-care dicasteriu, să se pōtă înţelege cu poporul, barem cât de cât.

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţera Făgăraşului,

de
Non quis, sed quid.
(Urmare).

De la Mircea-Vodă mai avem un Chrisov în traducere făcută „de pe limba slavonescă pe limba românească de protopopul Vasilie în 10 Iunie 7225 (1717)” — şi din limba română în cea nemţescă la 8 Ianuarie 1733 de Ionas Mone, şi de dascălul nemţesc din castelul Făgăraşului, ambele aflate de mine şi decopiate la Ioan Borcea din Vad, cuprindând donaţiunea făcută boerilor Borcea şi Calian peste satul Braniştea, Ureşti şi Vadul Şercăii apoi muntele Lăreştilor.

Titlatura acestui Chrisov tradusă în limba română sună astfel: Io Mircea-Velic Voivod cu mila lui Dzeu oblăduind şi domnind totă ţera munte-nescă, încă şi laturea tatarului, şi hotarul de sub munte şi pe totă Dunărea etc.; ear’ ca martori sunt subscrişii: 1. Jupân Vlad, 2. Dragovan, 3. Aldea, 4. Aga, 5. Jup-Bran, 6. Cristian, 7. j. Vulcan, 8. j. Luca, 9. j. Cioban, 10. Stan Drăsan, 11. Aldea Velic Logofet, şi cu Badea carele am scris acest Chrisov.

Datul acestui Chrisov nu se pôte şti cu siguranţă, pentru-că traducătorii l’au substituit cu datul traducerii din anul 1717, ceea-ce a dat ansă unora de a l’corege cu anul 1417. Originalul — după spusa bătrânului grănişeriu Borcea — a fost predat comandai regimentului

de graniţă în Orlat, de unde nu l’a mai căpătat înderept.

În fine sentinţa Tribunalului boeronal de 12 asesori sub presiul castelanului Paul de Tomor din Făgăraş la 26 August 1511 se provocă la Chrisovul lui Mircea-Vodă, prin care s’a fost conferit odinioră boerului Koszta posesiunile din Viştea inferioră şi superioară, şi jumătate din Arpaş.

Actul se cuprinde în transumtul capitlului Albense estradat la anul 1843 lui Popa Şandru de Viş.

Ca boeri asistenţi actului din 1511 figurează: Many de Comăna, Algya Bika de Voivodeni, Comşa de Rusol, Costisel de Eadem, alter Algya de Vad, Petra Oltan de Sinka, Stoika de Bethlen, Bagya de Drieh, Roman de Utsa, Stancsul de Arpaş, Bagy Jurko de Berivoy et Manoila de Ilyen. — (publ. în Monumente pentru istoria ţării Făgăraşului de N. Densuşianu; — se află şi în col. mea).

Vlad-Vodă Dracul cu datul din Târgovişte în 20 Ianuarie 6940 (1432) donează lui Roman nepot al lui Stanciu Boer, satele Voivodeni, şi Sasciorii Loviştei, precum şi din Sâmbăta de sus părţile lui Bajku şi ale lui Vlad, dimpreună cu muntele Moşul. — Chrisovul se cuprinde în transumatul Conventului Monostor din anul 1727 în traducere magiară, în care titlatura sună în următorul text: I. Vlad Isten kegyelméből Vajvoda és Ura és Biraja az egész Oláhországban és Havasakon túl az Omlásnak és Fogarasnak Herczege. Ca martori ai Chrisovului — în cât s’au putut descifra — sunt următorii: Voicu Vornic úr, Todor úr, Nan úr, Stancsu és Mircea a Bányá, Racz, Tatul, Pralya úram és Stancsu Honoj, Stojka Vistier, Semin ászalnok, Bagya Lovaszmaster, Stefan az íródeák és Mihaila, (în col. mea, şi reproduc în col. Hurmuzachi de N. Densuşianu la anul 1432).

Tot de la acest Vlad-Vodă avem Chrisovul datat din Târgovişte la 18 Iulie 6945 (1437) în traducere română din cea slavonescă făcută la biserica Cului George cel vechiu în 14 Octobrie 1752, prin al cărui înţeles se confere lui Tatul, lui Ursul, şi lui Radu Stan sin Bera, şi lui Godea satul Mărgineni. Titlatura lui Vodă în traducere română sună astfel: Io Vlad-Voevod cu mila lui Dumnezeu şi cu darul dumnezeesc Domn şi Stăpânitoriu a totă ţera românească şi a Plaiurilor, şi Domn Herczeg la Amlaş şi la Făgăraş, — ear’ ca martori ai Chrisovului sunt puşi: jupân Voicul, jupân Todor, j. Nanul, j. Stan, j. Radu Borcea, j. Nan Pascal, j. Dimitrie Spătar, j. Stoica postelnic, j. Simion Stolnic, Micla paharnic, Badea Comis, Stefan Logofet, — (în col. mea o copie ce o am găsit la familia Urs din Mărgineni).

Tot în Mărgineni am aflat şi o traducere din limba română în cea magiară şi autenticată prin doi asesori din Făgăraş în 1 Iulie 1758, cu adaosul în limba germană: Das Original soll bei Danila Tempea in 1846 abgebrannt).

De la Vlad-Voda III avem un Chrisov cu datul din Târgovişte la St. George 6960 (1452) în traducere română, ce o am aflat la familia

Mailat din Dezani, în sensul căreia numitul Vodă dăruiește boierului Stanciu Mailat de Dezsani a treia parte din hotarul Dezsaniului cu munții Presaca, Isvorul și Zerna, titlându-se: *Eu în Domnul credincios bun creștin și de Christos iubitor Io Vlad-Voivoda și din mila lui Dumnezeu Domn și Stăpânitoriu a totă Valachia cu Dachia Ardélului părților de câtră munte anume de la Almaș și Făgăraș; — ear' ca martori figurează: Eu Mani Udriste de 70 ani, — eu Dan Todor Stanciul 87 ani, — eu Pahulca Stan Vistierul 99 ani, — eu Neagoie Stan Stolnicul 86 ani, — eu Duca Vornicul 97 ani, — eu Ioan Manea comesul 107 ani, — eu Ioan Bucur Spătarul 110 ani, — eu Don Duca Supil de 88 ani, — eu Stanciu Vlad Vornicul 79 ani, — eu Mihai Don Secretar 100 ani, — eu Dumitru Bucur Spătar 89, — eu Stoian Negreș Stolnic 99 ani, — eu Coson Sahalod Vornic 103, — eu Oprea Oviski vistierul 109, — Pahulca Stupici vistierul m. pr., Ioan Vlad m. pr. Voivod.* S'au scris în Târgoviște la St. George la anul facerii 6960 (1492). De cine e tradus nu se spune.

De aci încolo nu mai dăm de Chrisôve donaționale din partea domnilor transalpini ca Duci ai Făgărașului, — ear' cari vor mai fi existat s'au reținut în schimb cu diplomele de nova donatione, sau se mai găsesc numai prin arhivele autorităților superioare.

Aflau însă, că Vlad IV Tepeș (1456—1462) a cercat să introducă călugări de rital grecesc în mănăstirea Cisterciensilor de la Cârța (de Candelis), despre a cărei origine antică nu se găsesc date sigure (J. K. Schuller, Siebenb. Geschichte S. 82). — În diploma lui Andrei II de la anul 1223 se confirmă de nou donațiunea făcută acestei mănăstiri, dar' de când există vechia donațiune? nu se știe! — În diploma lui Mircea Vodă din anul 1391, prin care se dăruiește lui Stanciu Călugăru și lui Calin satul Scorei, se descriu hotarele acestei posesiuni, începând la Olt de la cetatea de lângă Kertz în sus pe valea Opatului etc.

Urmele acestei cetăți probabil au rămas de la vr'un Castru roman, pe ale cărui ruine mai târziu s'a înscuibat vr'o mănăstire de rital oriental, pe carea apoi o au ocupat Cisterciensii — exemptam de Blaccis — căci altcum Tepeș n'ar fi avut titlu de reocupațiune.

În fine știm din istorie, că Miheana-Vodă (1508—1510) alungat din domnia Valachiei, căcă în favoarea sa o rescôla a boierilor din țera Făgărașului, dar' fû omorit în Sibiu, și resculaților li-se confiscă averile, despre care avem urme la familiile lui

Vlad de Ucea, și ale boierilor Solomon și Vancea de Șinca, ai căror urma-tori le rescumpără — după cum se vede din diploma Mariei Christierne la anul 1598, în care se zice: *tempore quondam Michnae Vaivodae multi boerones hujus terrae (Fogaras) de sub obedientia castellanorum alienati etc.*

De aci încolo încetăză ori-ce amestec ulterior al Domnilor Valachiei în afacerile țerei Făgărașului, despre care Timon scrie, că a durat până în secl. XVI. (Va urma.)

Datorințele noastre.

— Idei de actualitate. —

Poporul nostru, de când există el, în toate împrejurările vieții, cu trup și suflet a primit ca supremă bunătate adevărul cuprins în comora nesecată de învățături depuse în mărturisirea sa religioasă, încrederea în Atotputernicia lui Dumnezeu, neînfruntata credință în ajutorul și purtarea Lui de grijă. De aci tradiționala alipire de biserică, neclintita încredere de pe vremuri și chiar și astăzi în preoții sei. Și cu toate că numeroase sunt în timpurile noastre cursele cari ținesc scoterea poporului din acest ogaș, — el și astăzi, fie împrejurările cât de critice, nu desperăză ca cei „fără de nădejde“, ci îmbrăcat cu această armă — cu nădejdea — chiamă necontentit ajutorul lui Dumnezeu în neputințele sale.

Din cadrele acestor bune și folositoare însușiri, pe poporul nostru nimenea nu-l poate scotea mai ușor ca preotul, prin o purtare și tactică necorespunzătoare, sau prin o regretabilă indolență față de dorințele și manifestățiunile sufletești ale poporului. Preotul are să fie psihologul desăvârșit, care să cuprindă lumea sufletească și să cunoască până în amănunte vibrațiunile și accesibilitățile sufletești ale parohienilor sei. Investit cu aceste facultăți și ajutat și de vocațiunea ce necondiționat trebuie să aibă către oficiul ce ocupă, preotul totdeauna are să observe acest stadiu al lumii psihice a credincioșilor sei, și de acolo să porcădă în toate acțiunile sale pastorale. Pe acel fundament să născă a edifica mai departe edificiul doctrinelor morale, creștinești și religioase. Când preotul nu observă această regulă fundamentală, când nu ia în socotină bunele credințe morale-religioase, și din acestea isvorite dorințe și înclinări sănătoase, — poporul, ajutat și de felurite necazuri și veșități esterne, nu numai nu propăște în ceea ce privește viețuirea morală religioasă, dar' perde și din capitalul avut.

Numeroase sunt exemplele cari constată acest adevăr.

Indelungata secetă și uscăciune neobiciuită, care amenință rău pe sarmantul nostru popor, exclusiv agronom, încă a fost și este un fenomen, care a desoperit bogăția bunelor însușiri și credințe morale religioase săpate adânc în inima poporului nostru. Până ce oamenii de altă credință atribue această anomalie necondiționat diferitelor împrejurări și capricii atmosferice, ba opiniunile aproximative audite sau eventual cetite ale unor filosofi astronomi le primesc de adevăr incontestabil, — poporul nostru, ajutat de comora credințelor sale religioase, cu ochi lăcrămați privește sus către Stăpânul, și de la El așteptă „hrană la bună vreme“. Din esperință bogată s'a convins poporul nostru, că filosofie, scrutările și descoperirile filosofilor lumii nici-când nu au udat pământul cu picuri recriminatorii, pe când „cel-ce se teme de Domnul nu se va lipsi de tot binele“. Acesta

este cursul ideilor folosite în inima Românilui. Aici se se posteze propagator moralității, și acest strat se-l plivească de eventualele urzici ce se vor fi ivit ici-colea, și se născă a desvolta nobilele plante dintr'insul.

Nu știu dacă pretutindenea, dar' în comitatul nostru, și în deosebi în tractele protopresbiterale Hateg și Hunedóra, când se arată câte un timp anormal ca și cel din est-an, — poporul nostru și prin semne esterne dorește a'și manifesta credințele sale religioase, încrederea sa în Atotputernicia lui Dumnezeu, alipirea sa către cele propagate de biserică. De aci împrejurarea, că călătoriul acestor ținuturi tot la al treilea, ori la al patrulea sat zărește lângă câte un riulet, sau la umbra unor salcâmi, adunare de popor cu capetele descoperite, stéguri bisericesti și preoți rugători, ca „Dzeu se și întoracă mânia cea cu dreptate pornită asupra noastră“.

Câtă evlavie transpiră de pe fețele celor asistenți! Câtă încredere are creștinul nostru în rugăciunile înălțate la cerul din partea preoților înghenunchiați, aici atară la „hotar“, unde este întreaga lui avuție!

Dacă însă preotul nu e destul de precaut, aceste procesiuni religioase adese ori mai mult tot strica de cât dreg. Poporul, care a legat atâta speranță de o astfel de procesiune, în cazul că acele rugăciuni nu și-ar avé la moment efectul, pe lângă a'êta mai venind și în alipire cu oameni fără Dumnezeu, cu oameni cari nu cunosc răcoreala binefăcătoare a credinței și nădejdii, — la vorbele fără rost ale acestora va pierde din credința avută. „Unde e ploia?“ întrăbă parazitul fără credință. Nu v'au dat popii vostri ploie? Par'că v'ați rugat la câmp. Nu este nimic adevăr în ce credeți voi. Apoi preoții vostri pentru aceea v'indemnă a face aceste lucruri, ca să capete parale!“

Pentru a paraliza efectul dăunus al unor enunțaițiuni periculoase și stricăcioase de felul acestora, preotul trebuie să fie la postul seu! Când se fac astfel de procesiuni folosite întru edificarea religioasă și moralității, preotul să le prevină necredincioșilor, și prin predică să arete poporului, că Dumnezeu în urma mănii sale preadrepse ne cêrtă cu sacetă pentru păcatele noastre cele multe. El ni a promis, că ori-ce vom cere întru numele Lui vom lua, numai să avem credință tare, pe care se o arătăm și prin faptele noastre. Să prepare deoi preotul pe credincioși, ca la casă cu ar urma imediat binecuvântarea cerescă, aceea nu e a se atribui de cât necredinței unora, și persistăreii noastre pe lângă fapte păcătoase.

Preoțiunea noastră ar fi datoră să observe cu multă prevenire dorințele și înclinările morale religioase ale poporului, în special această dorință a lui de a face procesiuni religioase afară sub cerul liber.

De aurg mai departe.

De dorig ar fi, ca în fie-care tract protopresbiteral să se grupeze preoții din apropiere, și acui într'o comună, acui în alta să convină și împreună să facă rugăciunile, amosurat împrejurărilor și dorințelor poporului respectiv — fără plată.

Câtă mângăere sufletească nu ar simți poporul, dacă iei coala în fruntea acestor preoți ar pute saluta și pe părințele lor sufletească tractual, l'ar vedé luând parte și el la rugăciuni, mângându-l în durerea lor și în tărăndu-l în credință strămoșească, care a trecut pe strămoșii nostri fără vătămări prin dese și neasemănat mai grele încercări. Poporul prin acestea ar vedé și ar crede că preoții români le sunt părinți adevărați, ar fi convins, că părințele seu tractual încă e sânge din sângele seu, care nu numai în a'acurile strict oficiose îl caută, dar' și în amărăciunea sa

sufletească îl cercetăză, îl mângăe și îmbrăbătează.

Astfel de grupări de preoți ar pute primi și caracter de natură permanentă, ca nu numai în anormalitățile timpului, ci și la diferite întâmplări superioase pentru popor, d. e. bôla în vite etc., cum și la înscuibarea vr'unui obicei stricăcios, ca beția, luxul, concubinatele etc., să funcționeze, sêvărind preoții din apropiere rugăciuni împreună, urmate de regulă de câte o predică acomodată împrejurărilor și necesităților sufletești ale locuitorilor respectivi.

O consfătuire a preoților din diferitele tracte în această direcție ar fi cu atât mai necesară, fiind-că cu mult regret am constatat, că sunt „preoți“, cari nici la espresa dorință a credincioșilor, nici la invitarea lor pe lângă plată, nu voesc a lua parte la astfel de rugăciuni, ci se scusă cu „fiind ocupat nu pot veni“. Alții earăși răspund, că „pe 8—9 ore nu pot veni când zici că faceți rugăciunea, dar' după amiază ași fi putut veni“ etc. etc.

Și se nu trecem cu vederea că acestia sunt „păstori“ unor credincioși până la acel grad religios, în cât consideră de păcat a descoperi slăbiciunile și abuzurile „duhovnicului“ lor forurilor mai înalte! În cazul însă, că preoțiunea noastră din diferitele tracte s'ar împărți în grupuri permanente, câte 6—8—10 la număr, și s'ar organiza în scopul arătat, ar veni obligați și „preoții“ cărora nu le place aceea ce cer credincioșii, și interesele bisericiei ai căror păzitori sunt. În acel cas ar eși la lumină indolența păgubitoare a unora față de datorințele lor. Cred, că o liturgie sfântă, celebrată de un grup de preoți, și urma'tă de o predică bine întocmită, ar dreg mult și în comunitățile în cari într'un singur carnaval se unesc 8—10 părechi în concubinat, și unde bieșii credincioși — pôte că nici nu știu că acesta este lucru necuviincios.

Conferențele preoțești ar face bun serviciu, dacă s'ar ocupa cu discutarea acestei cestiuni.

George Rain
preot.

Revistă esternă

Conflictul Franciei. Consiliul de miniștri, în care era să se iee hotărîre în cestiunea conflictului cu scaunul papal, fusese contemplat a se ține în 2 August. În restimp însă episcopul din Dijon (Le Nordez), la o nouă epistolă prietinoasă primită de la secretariul papei a plecat la Roma să se justifice, fără să fi mai avisat pe guvernul francez. La acesta consiliul s'a ținut în 29 Iulie, în care s'a luat apoi hotărîrea știută.

După sistarea relațiunilor diplomatice a urmat acum pauză, sub durată căreia părțile litigante vor avé apoi timp să mediteze asupra celor de făcut.

Privitoriu la atitudinea Franciei se raportează din Paria, că guvernul, în acord cu toți amicii sei de principii, a decis să nu abdică concordatul înainte de a se fi votat o lege nouă, care se normeze într'un chip ôre-care raporturi le poporului și societății față cu biserică. Dacă însă abdicarea va urma din partea scaunului papal, atunci biserică și va sustine și pe mai departe poziția de până acum, cu unica schimbare, că nu vor fi numiți episcopi noi. Probabil însă, că scaunul papal încă și va trage mult de semă până s'ar hotărî să abdică concordatul, căutând mai întâiu alte expediente întru aplanarea conflictului.

Răsboiul din Asia. În timp ce despre operațiunile din jurul cetății maritime Port-Arthur cu greu străbat știri pozitive, afară de știrea că trupele japoneze au început deja

FOIȘORĂ

Impresii din Karlsbad.

Care om inteligent nu a audît vr'odată de acest frumos nume Karlsbad? El răsună nu numai în gura poporilor civilizate europene, ci și în toate părțile pământului. Acest loc este binecuvântat de Dumnezeu cu cele mai bune isvóre dătătoare de sănătate. Este un loc de cură și de peregrinașiu al pămîntenilor sosiți din toate părțile pentru recreare și ușurința suferințelor lor.

Situat pe ambele termuri de-a lungul râului Tepl, care apune în Eger șerpuiind printră munții cei pitorești ai Bohemiei de nord-vest. Oraș, care își face impresiunea, nu a unui loc de cură, ci mai mult a unui oraș mare comercial.

Case înalte, zidite cu gust, îndesuite una lângă alta, cu prăvălii bogate de fel și de mărfuri, ale căror vitrine forméză o adevărată exposiție de artă și frumseță. Pe stradele înguste și cotite alergă pe n'trecute automobilele și trăsurile în sus și n jos.

În dos, în dreapta și în stânga stradelor, munți înalți își ridică frunțile lor umbrite de frunza desă a fagului și a bradului, care îndemnă pe trecător la odihnă.

Pe piscul muntelui la creștetul unor stânci pleșuge, o cruce de lemn ține pază asupra cetății, ear' alătura licărește totă nôptea un luceafăr de candelă aprinsă, semn că pămînt creștinesc este acesta.

Ritul în care se joacă păstravil, și munții cei romantici cu cărările lor nesfârșite, nu încere a-i descrie. Nu de multă vreme o pênă dibace și o minte ageră i-a prezentat în colori vii în colonele acestui zar. Era pôte pădurea atunci sigur mai veselă de cum e azi, când printră frunzele verzi străbate colorăa galbue roșietică, rămas bun al verii și prevestirea tómnăi înainte de vreme.

Tómnă în Iulie! O raritate ca și perioada acesta de arșiță, care de 130 de ani nu s'a mai pomenit. Dacă atunci la mijlocul verii tot așa toamnă era codrul? Să ne spună acei pămînteni, cari își aduc aminte de asta. Icoănă jalnică se desfășură în prezent înaintea ochilor, icóna pămîntului însetat, și care ne face să recunoștem mimiciunea noastră față de puterea creatore.

Abia acum după a 7. săptămână a început cerul să lăcrimeze.

Țărinele, livețile și pădurile au suferit de arșiță, dar' pentru viața de la băi timpul secetos este mai favorabil. În păduri și pe promenașile Karlsbadului sôrele este aceea ce este la o pictură frumoasă lumina, fără de care chipul nu pôte eși la ivélă.

Des de dimineță alergă lumea cu păharele de gât se facă chef la diferitele isvóre.

Șirurile nu se mai sfîrșesc. În colona-dele „Mühlbrunn“ și „Sprudel“ apare un furnicar de ômeni.

După-ce au încetat ultimele sunete ale muziceii la orele 8 dimineță, încep a undula valurile de ômeni mișcându-se încet către promenași. O parte se oprește la cafeneaua „Pupp“, alta la „Posthorn“, „Freundschaftsaal“, și mulți la „Kaiserpark“ pentru-ca să-și stimpere fômea cu lapte, cafea sau ouă. Până pe la 10 ore domnește în aceste grădini o viață deosebită. La sute de mese se așază ôșpeții și nește domnișôre sprintene în haine negre și cu șurțuri albe alergă să servescă ôșpeții. Este o raritate și ceva plăcut să audî aci cântecul paserilor acompaniat de zângănitul blidelor și de șoptele publicului de diferite limbi.

În restaurantele din cetate se observă până pe la 3 ore d. p. mare imbulzélă. Chelnerii, „piccolo“ sau „spitz“ cum le mai zice, întru sudôrea feței lor își serbeză sencerișul.

De aici se răspândește publicul întocmai ca și razele luminei în toate părțile. În trăsuri, omnibuse și automobile, călătorește la plimbare afară din oraș. Cătră sêră sosește ora splendidelor „toilette“. Un conglomerat de ôșpeți, un fluviu de lume, care zinic se preînoște și se schimbă, se vedé tipuri caracteristice, porturi nostime, o mestecătură de limbi, o priveliște admirabilă dar' totodată și zăpăcitoare, care nu ți-se oferă pe alt petec de pămînt. Stând și privind mulțimea poli-

glotă trecătoare, ai o panoramă, care-ți deschide necontentit pagine nouă, capitole nouă din cartea mult cuprinzătoare a omenimei, a poporului și a națiunilor.

Dacă suferințele proprii nu te sfîrșesc, nu-ți aduci aminte, că întră acesta multime de suflete, cu fețe zimbătoare, vesele și pline, îmbrăcate în haine de sêrbătoare, care se îndelețnicește cu nelucrarea, o parte mare este suferindă.

Strălucirea sôrelui, moda și plimbarea pacinică prin aceste văi își procură plăcere și te face să uipi grilele de pe acasă.

De ar' după cum scenăria esteriôră a locului influințéază în mod binefăcător și recreator asupra spiritului și a inimei, tot așa puterea cea vestită a „Sprudelului“ și a trabațiilor lui, dă elixirul recreării, al sănătății și al dragostei de viață. Toți, miile de suflete aflătoare aici preamăresc minunea și bunătatea lui Dumnezeu, care se manifestă în puterea vindecătoare a apelor și în podôba locului.

Karlsbad, în 28 Iulie 1904.

i. l.

Vorbe înțelepte.

În miserie se cunoște degetul lui Dumnezeu, care arată omului bun calea pe care pôte eși la cele bune.

Adevărata educațiune trebuie să aibă în vedere individualitatea întregului popor.

„Probleme sociale și economice”
conferință ținută de Ioan I. Lăpădat la adu
narea din 12 Iunie a. c. a despărțimentulu
Brașov al Asociațiunii pentru literatura ro
mână și cultura poporului român. Retipărire
din „Gazeta Transilvaniei” cu cheltuēla des
părțimentului. A apărut în Brașov (tipogra
fia A. Murășianu). Prețul??

Nr. 496 1904.

[221] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala română gr. orient. din opidul Hunedóra, protopresbiteratul Hunedóra, se escrie prin această concurs cu termen de 15 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele pentru acest post împreună cu cantoratul sunt: salariu anual de 600 cor. solvit anticipativ pe fie care lună, din cassa bisericeii; ear' pentru instruirea și conducerea corului vocal bisericesc o remunerație de 200 cor. solvibilă anticipativ în două rate semestrale.

De la învățătoriu, care va fi instituit la postul acesta se cere să fie cântăreț bun, obligat fiind să ocupe și locul de cantor, și ca atare când nu e ocupat cu școala, adevă în Dumineci și sărbători e dator a conduce regulat și cântările din strănă.

Cuincuenalele se vor computa numai de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vigoare în termenul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, și înainte de alegere a se prezenta poporului în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hunedóra în conțelegere cu comitetul parohial concurent.

Hunedóra, la 18 Iulie 1904.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter

Nr. 473 1904.

[191] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor învățătoarești din comunele numite mai jos, protopresbiteratul Hunedóra, se escrie prin această concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Alun** cu filia **Bunila**, cu salariu anual de 600 cor. din repartitie de la popor, cuartir și lemnele trebuincioase.

2. **Batiz**, cu salariu anual de 600 cor., cuartir în edificiul școlii și 2 orgii de lemne, din care e a se încălzi și sala de învățământ.

3. **Cerșor**, cu salariu de 600 corone, 60 cor. bani de cuartir și lemne de foc.

Cuincuenalele se vor computa numai de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt în comuna respectivă.

De la reflectanții la aceste posturi se recere, ca să se prezinte înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică unde au concurat, spre a și arăta dexteritatea în cântări și tipic și pentru luarea de informații despre modul de plătare a salariului: deobligați fiind învățătorii să cânte în strănă și să instrueze școlarii în cântările bisericești.

Concurenții au a-și așterne suplicile lor instruite conform normelor în vigoare în termenul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hunedóra, în conțelegere cu comitetele parohiale concurențe.

Hunedóra, la 5 Iulie 1904.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter

[224] 1—3

Publicațiune.

Comitetele parohiale ale bisericilor vechiă și nouă din Sohodolul Branului, vînd pe calea licitațiunei publice, ce se va ține *Vineri în 6/19 August c.* la 2 ore p. m. în cancelaria comunală din Sohodol, circa 3000 metri cubici lemn de brad (molv).

Prețul strigării e satoriu cu 3500 cor. Condițiunile de vînzare și informațiuni detaiate, pot lua doritorii de cumpărare de la subsemnații presidenți ai comitetului parohial.

Sohodol-Bran, 21 Iulie 1904.

George Babeș **Leontin Pușcariu**
paroh, pres. com. bis. n. paroh pres. com. bis. v.

Nr. 58 1904.

[223] 1—3

Publicare de licitațiune.

Comitetul parohial de la biserică vechiă gr. or. rom. din Sohodol, protopresbiteratul Branului, va da în 8/21 August c. la 2 ore p. m. prin licitațiune publică minuendă, în întreprindere edificarea unei școle noue, conform planului și preliminarului de spese aprobat de ven. consistoriu nr. 10,005 dto 25 Septembrie 1903 pentru prețul de 4673 cor. 60 fl., avînd a da comuna bisericească materialul de clădire.

Întreprinzătorii ce vor reflecta la această întreprindere au a depune vadiu de 10%, ear' minus oferentul va fi îndatorat a depune cautiunea recerută în bani gata, sau în hârtii de valoare.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se află și se pot vedea până la ziua licitărei la oficiul parohial gr. or. din Sohodol, biserică vechiă.

Sohodol, la 20 Iulie 1904.

Pentru comitetul parohial:

Leontin Pușcariu
paroh, pres. com.

La domnișorele Gerigk, Wiesen-gasse nr. 3, se primesc

baieți de școlă

în cuartir și cost.

[218] 1—3

CREMA MARGIT
a lui **FÖLDES**

Acastă universal renumită pomadă de obraz delatură în câteva zile pistruiele, petele de ficat, ju-bruțele, carii de piele și alte ne-curățenii de piele; nedeștege sbăr-celile, crețele, semnele de vîrsat, și dă obrazului coloră albă, lucie și fină.

Prețul: borcan mic 1 cor., mare 2 cor.
Cu ramburs sau pe lângă trimiterea înainte a prețului trimite produsentul:

K. de FÖLDES, farm. ARAD.
Se capătă în farmacii, drogerii și parfumerii.

Articlii de toaletă
demoni de recomandat:
Pudră Margit cor. 1-20
Săpun Margit 70 fl.
Pastă de dinți Mar-git cor. 1.
Apă de obraz Mar-git cor. 1.

Deposit principal
în Sibiu:
farmacile C. Müller,
și I. C. Molnár; G.
Melzer, săpunar, E.
Rumler, și parfume-
ria Melzer.

Indispensabilă pentru
dame!
Cel mai bun cosmetic.

Deschidere de cofetărie.

Am onorea a aduce la cunoștința on. public și stim. mei mușterii, că am deschis pe promenada „**Bretter**“ de aici (lângă cafeneaua „**Habermann**“) o

= cofetărie-filială =

unde on. public pôte afla toți articolii aparținători de bransa cofetăriei, în cunoscuta calitate escelentă.

[225] 1—3

Recomandându-mă în sprijinul onoratului public, semnez

cu distinsă stimă

Iuliu Boda, cofetar.

Un tinăr cu 2 sau 3 clase gimna-

siale află aplicare ca

învățcel

în prăvălia de manufactură N. S.

Nadajdy, piața mică.

[220] 1—3

Ciocolada de tanin
a lui **Sztraka**

are efect escelent la
copii și la vîrstnici
contra urdinării

Prețul 40 fileri

se capătă în
în fie-care a-
potecă.

[122] 1—3

Pianele Bösendorfer

stan și acum la locul prim, „afară de concurs“, și sunt în deobște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru saloane, cât și pentru sale de concert. În Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiți, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concerteză exclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemănat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce pôte.

Bösendorfer a făcut școlă.

Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onoare) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrisul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de esecutare așa fină. În Ungaria sunt foarte plăcute piane de la **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este cântat acolo, unde numai rar se pôte afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte

reprezentați prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane foarte plăcute.

Cui îi place ton dulce și melodios, să-și cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpărătorului deplină și durabilă mulțumire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai nouă se află în deposit instrumente dragute cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), așa-numite „**Harfen-Pianino**“ (O invenție binefăcătoare pentru împrejurimea celui ce învață).

Pianine berlineze de prima calitate.Harmoniu pentru școle și casă **Mannborg — Lipsca** cu 100 fl. și 230 fl.**Inchiriare de instrumente** cu prețuri efitine.**Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri****Victor de Heldenberg**

[94] 14—

Sibiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Am onore a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din piața mică nr. 2, tot în piața mică nr. 11 în dosul păpușcarilor.

Deore-ce aci plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 corone anual mai puțin, mă află în plăcută poziție a puté servi cu prețuri și mai efitine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp să-mi asortez depositul cu tot felul de mărfuri țărânești, precum bumbac, pînă, lănică, arniciu, țesături, mai multe soiuri de pânză, cum și cărpe de pînă, etc.

Pentru inteligență ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchetă, cravate, cuferturi de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camiole, fuste, cretonuri, pergaturi, barcheturi, stoffe de pînă, și toate căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o miia aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca să se convingă ori-cine despre efitinătatea și soliditatea prăvăliei mele.

[39] 23

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu totă stima

Aurel Popescu.**Binevoiți, — Vă rog**

a lua la cunoștință, că am cumpărat **prăvălia de băcănie** (șpeterie) a societății comerciale pe acții „**Concordia**“ din Sibiu, strada măcelarilor, carea de la 1 August 1904 stil nou am deschis-o sub firma mea împotocolată

VICTOR ONITIU

Din parte mi tmi voiu da totă silința ca să îndeplinesc onor. public român cu mărfuri escelente — pe lângă prețuri moderate și serviciu prevenitor!

Rugându-Vă totodată de binevoitoriul sprigin al Dvostre, la care mă simt îndreptățit ca român, mă recomand

cu perfectă stimă

[207] 3—3

Victor Onițiu, comerciant.**Săpunul Schicht**

cu marca:

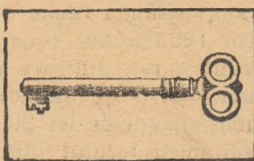
„cerb“

ori

„cheie“

e cel mai bun, mai spornic
și prin urmare cel mai efitin.
E liber de substanțe strică-
ciöse.

Se capătă pretutindenea!

[122] 9—34

!! La cumpărare să se observe, ca fie-care bucată de săpun !!
să fie provădută cu numele Schicht și cu o marcă de sus. !!